

Notitie gedragslijn bij belangenverstremgeling bij besluitvorming in de gemeenteraad

23 maart 2012

Rob Janssens, griffier

Inleiding

Hoe om te gaan met belangenverstremgeling in de raad? In principe is dat een zaak van het betrokken raadslid zelf. Maar kunnen andere raadsleden daar invloed op uitoefenen? Dat is waar het in deze notitie om gaat. Aanleiding is een vraag hierover van Nol Verhoeven in het presidium van 4 januari 2012. Ik behandel deze vraag door eerst naar het (wettelijk) kader te kijken en door vervolgens daar conclusies uit te trekken. De conclusies leiden tot vraagpunten die in de raad besproken zouden kunnen worden.

Het kader – belangenverstremgeling en besluitvorming

In onze *Gedragscode bestuurlijke integriteit* staat in artikel 2, lid c dat een bestuurder die familie- of vriendschapsbetrekkingen of anderszins persoonlijke betrekkingen heeft met een aanbieder van diensten aan de gemeente zich onthoudt van deelname aan de besluitvorming over de betreffende opdracht. Basis hiervan ligt in artikel 28 Gemeentewet. Dit artikel verbiedt een raadslid deel te nemen aan een stemming over een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken.

Uit recente jurisprudentie¹ blijkt dat naast artikel 28 Gemeentewet ook artikel 2:4 lid 2 Algemene wet bestuursrecht (Awb) geldt. Dit artikel verbiedt het toelaten van beïnvloeding van de besluitvorming door bepaalde personen die een persoonlijk belang bij een besluit hebben. Diezelfde jurisprudentie maakt duidelijk dat het hierbij niet alleen gaat om daadwerkelijke belangenverstremgeling, maar ook om de schijn van belangenverstremgeling.

Hieruit volgt dat met artikel 2:4 lid 2 Awb naast artikel 28 Gemeentewet het onderwerp belangenverstremgeling een bredere invulling krijgt:

- er is niet alleen meer sprake van daadwerkelijke belangenverstremgeling bij aangelegenheden die een raadslid rechtstreeks of middellijk aangaan, maar ook om de schijn van belangenverstremgeling;
- er is niet alleen meer sprake van het verbieden van deelname aan stemming bij belangenverstremgeling, maar (veel breder) van het verbieden van beïnvloeding van de besluitvorming bij (de schijn van) belangenverstremgeling.

Deze laatste verbreding houdt o.a. in dat niet alleen het stemmen zelf, maar ook het voeren van woordvoederschap niet toegestaan is bij (de schijn van) belangenverstremgeling.

Het kader - bevoegdheden raad bij belangenverstremgeling

In het kader van artikel 28 Gemeentewet is steeds aangenomen dat de raad niet de bevoegdheid heeft een raadslid af te houden van deelname aan stemming, ook al handelt het raadslid in strijd met artikel 28. Het enige middel dat in zo'n geval aangewend kan worden, is het bevorderen van spontane schorsing en vernietiging door de Kroon, op initiatief van de burgemeester of eventueel van de raad zelf.

In het kader van artikel 2:4 Awb is de constatering dat een orgaan om de naleving van dit artikel te verzekeren verschillende middelen ter beschikking staat: uitsluiting van personen van de besluitvorming is daar één van. Deze bevoegdheid voor de raad is echter niet geregeld (zou geregeld moeten worden in de Gemeentewet) en kan dus niet uitgeoefend worden.

¹ Volgens: Drs. C.J.N. Versteden, Belangenverstremgeling bij besluitvorming in de raad, in: de Gemeentestem (februari 2012) p. 52-56.

Hieruit volgt dat het vooralsnog dus vooral ter beoordeling van het raadslid zelf staat of en in hoeverre er sprake is (van de schijn) van belangenverstremgeling. Hij maakt in voorkomende gevallen een eigen afweging. En dat kan in vergelijkbare of zelfs gelijke situaties tot verschillende conclusies leiden.

Conclusie en vervolgvraag

De volgende conclusies kunnen getrokken worden uit het voorgaande:

- bij belangenverstremgeling gaat het niet alleen om daadwerkelijke belangenverstremgeling, maar ook om de schijn van belangenverstremgeling;
- bij belangenverstremgeling is het niet alleen verboden te stemmen, maar is het ook niet toegestaan om het woord te voeren of anderszins de besluitvorming te pogen te beïnvloeden;
- de raad heeft geen bevoegdheden om een raadslid buiten te sluiten van besluitvorming en dus ligt de beoordeling van belangenverstremgeling vooral bij het raadslid zelf.

De vraag is of het gewenst is om het individuele afwegingsproces bij belangenverstremgeling bespreekbaar te maken in een raadsbijeenkomst. Als dat wenselijk wordt geacht, dan zijn er twee momenten waarop dat kan²:

- a. indien het betrokken raadslid als woordvoerder optreedt tijdens de behandeling van het onderwerp zelf (in de beeldvormende c.q. de meningsvormende raad);
- b. tijdens de periodieke aandacht voor integriteit in de beeldvormende raad (dit geldt zowel voor de situatie dat het betrokken raadslid als woordvoerder optreedt als voor de situatie dat het betrokken raadslid meestemt c.q. niet meestemt).

Advies

Mijn advies is om deze notitie te bespreken bij de periodieke behandeling van het onderwerp integriteit in de beeldvormende raad. Kernvraag daarbij is of de raadsleden het wenselijk vinden om het individuele afwegingsproces bij belangenverstremgeling bespreekbaar te maken.

Besluit presidium 28 maart 2012

Deze notitie gebruiken als achterliggend stuk bij de periodieke bespreking integriteit.

Aangepast na toezegging burgemeester bij behandeling integriteit in beeldvormende raad
14 november 2013 (ER)

² Indien een raadslid vindt dat er sprake is (van de schijn) van belangenverstremgeling bij een bepaald onderwerp, dan zal hij middels een stemverklaring aangeven zich te onthouden van stemming. Doet hij dat niet, dan stemt hij gewoon. In beide gevallen laat de procedure geen ruimte om direct te reageren door andere raadsleden.